

SPRAWOZDANIE Z DRUGIEGO MAŁOPOLSKIEGO SEJMIKU TOWARZYSTW LOKALNYCH I REGIONALNYCH

W jubileuszowym roku 100-lecia Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, 23 listopada 2013 r. w Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie miał miejsce II Małopolski Sejmik Towarzystw Lokalnych i Regionalnych. W gronie organizatorów znaleźli się oprócz krakowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, jak również Instytut Historii UP w Krakowie.

Uroczystość przebiegała w trzech odsłonach. W pierwszej kolejności uświetniono trwające obchody 100-lecia Krakowskiego Oddziału PTH. O dużym znaczeniu Towarzystwa dla nauki historycznej, a zwłaszcza dla badań nad historią „małych ojczyzn” mówili Krzysztof Zamorski, prezes krakowskiego oddziału PTH oraz Jan Szymczak, prezes Zarządu Głównego PTH. Głos zabrał również Stanisław Dziedzic, dyrektor Działu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa. Była to także okazja do zaprezentowania książki Bartosza Tracza o Krakowskim Oddziale PTH w latach 1913-1945¹. Wydawnictwo przybliżył Andrzej Chwalba.

Zasadniczą częścią uroczystości były obrady Sejmiku Towarzystw Lokalnych i Regionalnych. Otworzyła ją seria wystąpień, przybliżających wybrane obszary badań nad historią „bliższą”. W swoim referacie pt. *Rola historii w działalności towarzystw regionalnych. Stan obecny i prognozy zmian* Ryszard Szczygieł omówił zagadnienia związane ze współczesną regionalistyką. Wskazał m.in. na dalsze, potrzebne wsparcie ośrodków akademickich dla środowisk lokalnych poprzez koordynowanie opracowywanych monografii historycznych. Z kolei Jerzy Rajman ukazał w sposób interesujący przeplatające się wątki dziejów historii państwowej i lokalnej na przykładzie Krakowa i okolicy (*Wieś podkrakowska w średniowieczu. „Mała” i „wielka” historia Polski*). Dalsze wystąpienia miały charakter źródłoznawczy

¹ B. Tracz, *Krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego i jego członkowie 1913-1945*, Kraków 2013, ss. 196.

i miały zwrócić uwagę na nie wyzyskane dotąd źródła historyczne w badaniach regionalnych i lokalnych. Zdzisław Noga przedstawił walory badawcze związane z niedawną edycją rękopiśmiennej, józefińskiej mapy topograficznej dla Galicji z lat 1779-1783. Daje ona obraz krajobrazu kulturowego epoki przedindustrialnej, ważnej m.in. dla rekonstruowania dawnych układów osadniczych (*Topograficzna mapa Galicji (tzw. Mapa Miega) jako źródło do dziejów lokalnych*). Piszący te słowa zwrócił uwagę na głębsze spożytkowanie zasobów archiwów parafialnych. W Małopolsce zasób wielu z nich wciąż pozostaje nierozpoznany (*Archiwa parafialne w badaniach nad historią lokalną*). Wreszcie Konrad Meus przybliżył bogate, nie spożytkowane dostatecznie zasoby archiwalne Lwowa dla badaczy zajmujących się Galicją (*Znaczenie dziewiętnastowiecznych archiwaliów lwowskich we współczesnych badaniach regionalistycznych*).

W dalszej części Sejmiku regionaliści zaprezentowali działalność swoich towarzystw. Książd Władysław Pilarczyk, założyciel i redaktor czasopism „Orawa” i „Małopolska. Regiony, regionalizmy, małe ojczyzny” (to drugie podczas konferencji miało promocję swojego XV tomu), omówił działalność Małopolskiego Związku Regionalnych Towarzystw Kultury. Podkreślił duże zainteresowanie dziedzictwem kulturowym wśród Małopolan oraz rozliczne trudności, z jakimi borykano się na niwie wydawniczej. Monika Wołek ukazała działalność kulturalną Stowarzyszenia Korona Północnego Krakowa, którego członków uznała za *świadomych spadkobierców lokalnego dziedzictwa*. Janusz Bierówka ze Stowarzyszenia *Nasz Radziszów* scharakteryzował 10 lat aktywnej działalności grupy, podkreślając zaangażowanie mieszkańców w przywracanie pamięci historycznej. Z dużym uznaniem przyjęto również wystąpienia Marii Fila (*Z kart 720 letniej historii Zatora i 25 letniej działalności Towarzystwa Miłośników Ziemi Zatorskiej*) oraz Krystyny Dudy (*Ocalić od zapomnienia. 35-lecie Towarzystwa Przyjaciół Kalwarii Zebrzydowskiej*). Swoją obecność zaznaczyły również towarzystwa z Wieliczki (Jadwiga Duda, Klub Przyjaciół Wieliczki) i Skawiny (Kazimiera Skałuba, Towarzystwo Przyjaciół Skawiny).

W części dyskusyjnej obradujący podkreślali nie tylko zaangażowanie swych lokalnych społeczności, ale i współpracę z Lokalnymi Grupami Działania oraz pozyskiwanie funduszy Unii Europejskiej. Potrzebę dalszej aktywizacji towarzystw regionalnych i lokalnych podkreślał Eugeniusz Skoczeń, członek Rady Krajowej Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych. Przypomniano, że w duchu założeń powstania PTH była integracja i współpraca środowisk akademickich z amatorskim ruchem regionalnym. Jako wybitną postać na tym tle, a także badacza historii miast, Ryszard Szczygieł i Zdzisław Noga ukazali sylwetkę Feliksa Kiryka. Jemu to zadedykowano ostatnią część Sejmiku, a okazją był jubileusz 80-lecia Profesora. Podkreślono

wpływ Jubilat w badaniach nad miastami Małopolski jako autora oraz redaktora przeszło czterdziestu monografii „małych ojczyzn”. O zasługach Feliksa Kiryka słowa uznania wypowiedzieli m.in. Jerzy Wyrozumski, Cezary Kukło i Henryk Rutkowski. Pamiątką pozostanie obszerne wydawnictwo prezentujące wybrane, często niełatwo dostępne prace Kiryka². Jubileusz zwińczyło wręczenie Jubilatowi honorowego obywatelstwa miasta Sławkowa przez przedstawicieli tamtejszego magistratu.

Sejmik przybliżył bogate dziedzictwo kulturowe Małopolski i potrzebę dalszej jego eksploracji, ochrony i promocji, jak również potrzebę dalszego wspierania środowisk lokalnych, co podkreślali licznie zebrani badacze, archiwiści, urzędnicy i pasjonaci.

Mateusz Wyżga

Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie

² F. Kiryk, *Miasta małopolskie w średniowieczu i czasach nowożytnych. Wybrane zagadnienia*, Kraków 2013, ss. 734.